

**TRANSFORMATIE DIALOGEN
BEROEPSONDERWIJS 2019**

**ZONDER STERKE AGENDA
GEEN MBO
ALS KENNISCENTRUM**

MANAGEMENT SUMMARY

PLEIDOOI VOOR EEN EIGEN STERKE AGENDA

Het zijn roerige tijden voor het beroepsonderwijs. Digitalisering verandert de verhouding tussen student en docent, werk en leren vervloeien en de arbeidsmarkt is sterk in beweging. Het antwoord van het beroepsonderwijs is een transformatie naar meer hybride onderwijssystemen, met een flexibel en meer studentgericht aanbod. Maar is dat voldoende? Die vraag stond centraal tijdens de Transformatie Dialoog Beroepsonderwijs, op 28 oktober 2019 in Putten.

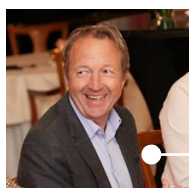
De Transformatie Dialogen Beroepsonderwijs 2019 is een initiatief van de Blommestein Groep, in samenwerking met CACI.

MEER DAN EEN COACH

"Digitalisering verandert het onderwijs. Vroeger moesten leerlingen naar school komen, want daar was de kennis. Nu zoeken ze het zelf op via Google. Ze denken dat ze de docent niet meer nodig hebben. Dat is niet zo, maar de rol van docent verandert wel. Die wordt meer een coach, die studenten leert om informatie die zij elders vinden, te duiden," zegt Gezina Trouw, verpleegkundedocent aan het Zadkine en voormalig

voorzitter van Het Leraren Parlement. Oege de Jong, lid college van bestuur mboRijnland en bestuurslid van de MBO Raad: "Het gaat om meer dan duiden, want een docent heeft ook een belangrijke rol in het betekenis geven aan informatie. In de tijd van het competentiegerichte onderwijs moest de docent vooral een coach zijn. Daar zijn we van teruggekomen, want de inhoud van het vak is ook belangrijk."

"Laten we niet te snel denken dat iedereen
gepersonaliseerd onderwijs wil.
Doelmatigheid kent veel gezichten."

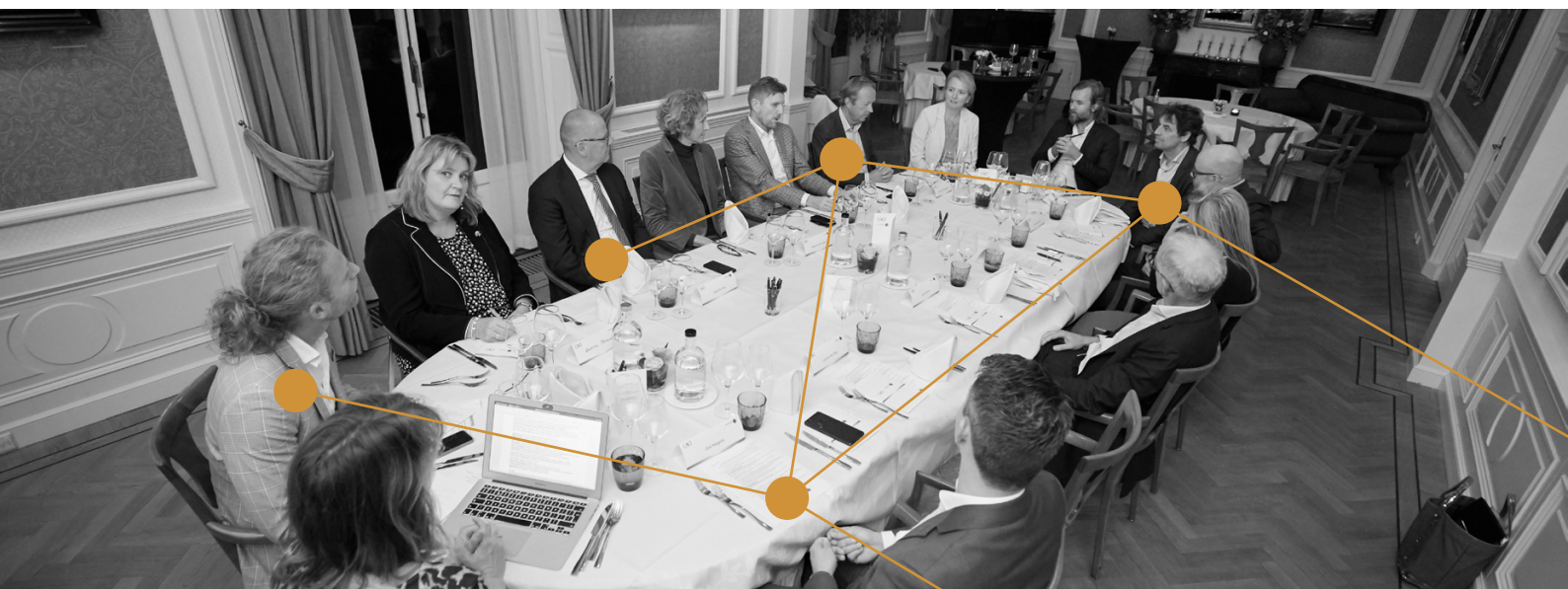

FRED VAN DER WESTERLAKEN

voorzitter college van bestuur
Onderwijsgroep Tilburg

DIFFUUS ONDERWIJSAANBOD

De relatie tussen docent en student verandert, zegt Wim Moes, voorzitter college van bestuur van het Alfa College: "De relatie wordt veel minder hiërarchisch, er wordt meer op basis van gelijkwaardigheid gezocht naar antwoorden op vragen die studenten hebben." Het onderwijsaanbod zal meer flexibel en diffuus worden, stellen de aanwezigen. "We bedienen een heel diverse doelgroep van studenten," zegt Fred van der Westerlaken, voorzitter college van bestuur, Onderwijsgroep Tilburg. Hij vervolgt: "Ik kom studenten tegen die willen worden uitgedaagd in de les en die 's avonds dingen opzoeken op internet. Maar we hebben ook studenten die structuur willen, die van ons willen horen wat ze moeten doen. Die hebben ook een duidelijke leervraag. Laten we niet te snel denken dat iedereen gepersonaliseerd onderwijs wil. Doelmatigheid kent veel gezichten."

DOCENTEN ENTHOUSIASMEREN

De transformatie van het beroepsonderwijs vraagt veel van docenten. Maar die staan niet altijd open voor verandering. Wim Moes: "Er is veel weerstand bij docenten om invloeden van buitenaf toe te laten in hun domein." Peter van Mulkom, voorzitter college van bestuur ROC Nijmegen en voorzitter Stichting Kwaliteitsnetwerk mbo: "Docenten zeggen bij een verandering snel dat het 'niet aangetoond is dat het werkt'. Alsof wat we nu doen wél is aangetoond." De opgave voor bestuurders is volgens hem dan ook om teams enthousiast te maken om de stap naar hybride en praktijkgericht onderwijs te maken. "Op het ROC Nijmegen doen we dat door teams zelf te laten ontdekken wat voor hen werkt. Ze kiezen verschillende wegen: het ene team gaat meteen met studenten de praktijk in, het andere geeft eerst een theoriejaar. Het is prima dat ze verschillende keuzes maken, want ook een team heeft tijd nodig om te leren. Maar het is wel een lange, moeizame weg naar verandering."

"De docent wordt meer een coach, die studenten leert om informatie te duiden."

GEZINA TROUW

verpleegkundedocent aan het Zadkine en voormalig voorzitter van Het Leraren Parlement

"De opgave voor bestuurders is om teams enthousiast te maken om de stap te zetten naar hybride en praktijkgericht onderwijs."

PETER VAN MULKOM

voorzitter college van bestuur ROC Nijmegen

DIPLOMA MINDER BELANGRIJK

Gaat het Nederlandse onderwijs de kant op van dat in de VS, waar studenten modules volgen bij docenten van uiteenlopende onderwijsinstellingen en daarmee laten zien wat ze kunnen? Ineke van der Linden, voorzitter college van bestuur ROC TOP, wijst op die trend: "Ik denk dat bij ons een diploma behaald bij één instelling minder belangrijk zal worden. Leren en werken zullen meer in elkaar overgaan. Er komen meer middelen om het onderwijs te personaliseren en rijker aan context te maken, mede doordat er steeds meer samenwerking komt met het private onderwijs en het werkveld."

"Het belangrijkste is dat we in het beroepsonderwijs aansluiten op de interesse van de student, zodat die later zijn eigen weg vindt."

OEGE DE JONG

lid college van bestuur mboRijnland en bestuurslid van de MBO Raad

MAAKBAARHEID

Voor het beroepsonderwijs is samenwerking met het bedrijfsleven cruciaal. Dat kent de nodige haken en ogen, zo blijkt uit de discussie. Zo zijn er bedrijfstukken die zelf opleidingen beginnen, om de krapte op de arbeidsmarkt in hun segment snel op te lossen. Geen goede ontwikkeling, vindt Oege de Jong: "In sectoren waar grote krapte is, zoals zorg en techniek, is er een spanningsveld tussen maakbaarheid en doelmatigheid. De wereld is niet maakbaar. In het beroepsonderwijs is het het belangrijkste dat we aansluiten op de interesse van de student, zodat die later zijn eigen weg vindt." Wim Moes vult aan: "Het kost drie jaar om mensen voor bepaalde ambachten op te leiden. Sneller kan niet. Maar niemand weet hoe de wereld eruit ziet over drie jaar."

SCHEVE SITUATIES

Hybride onderwijs vraagt niet alleen een andere manier van omgaan met studenten, maar ook om een andere samenwerking met het bedrijfsleven. "Daar vindt een deel van de begeleiding van onze studenten plaats en die begeleiders willen we meer gaan ondersteunen, met digitale middelen," zegt Gita Perdon, manager Bovensectoraal Beleid en Sectorondersteuning, SBB (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven). Volgens haar weten scholen en bedrijven elkaar steeds beter te vinden. Die samenwerking is echter niet in alle sectoren positief, zegt Gezina Trouw: "Vooral in de thuiszorg ontstaan scheve situaties, doordat studenten er als goedkope arbeidskrachten worden ingezet. Daar werken nu soms 3 gediplomeerden op 19 leerlingen." Dat zijn misstanden die aangepakt moeten worden, reageert een aantal aanwezigen.

LASTIGE OPGAVE

Het organiseren van hybride onderwijs kent de nodige uitdagingen, zo wordt gesteld. Ineke van der Linden: "Het leerproces vindt voor een belangrijk deel plaats bij bedrijven waar wij geen directe invloed op hebben. Dat is een lastige opgave, ook voor de inspectie, want hoe meet je de kwaliteit van dit soort onderwijs?" Gezina Trouw wijst op een praktische belemmering. Zij werkt voltijds als docent en daarnaast tien uur per week als verpleegkundige in een hospice. "Het zou heel mooi zijn als er een overeenkomst is tussen mijn school en het hospice, zodat ik dit in één aanstelling kan combineren. Maar dat kan nu niet. Ook omdat gedetacheerde uren vanuit mijn school niet meetellen voor de uren die je als verpleegkundige voor het BIG-register moet maken."

EMANCIPATIE VAN DE SECTOR

"Ik denk dat we in de mbo-sector veel te naïef zijn," stelt Marc van der Meer, bijzonder hoogleraar Onderwijsarbeidsmarkt aan de Tilburg University. Hij neemt geen blad voor de mond en stelt dat de sector versnipperd is als het gaat om initiatieven in innovatie, niet met één stem spreekt en "zich laat afschepen met een fooi" als het gaat om investeringen in onder meer digitalisering. "Het beheersingsniveau van docenten op dit gebied is relatief beperkt, gemiddeld op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar, zo blijkt uit onderzoek. In de sector hebben we een onderzoekswerkplaats Gepersonaliseerd leren met ICT, die werkt met heel bescheiden middelen. Ook de pedagogiek die past bij modern mbo-onderwijs en dus noodzakelijk is voor het integreren van ICT-toepassingen, ontvangt geen professionele steun in de sector. We gaan akkoord met het feit dat het ene team een theoretische insteek kiest en het andere een praktische, maar we weten niet waarom dat gebeurt en met welk resultaat." Als de sector niet sterker voor de eigen belangen opkomt, dan "worden mbo-scholen niet het regionale opleidingscentrum voor talentontwikkeling en leven lang ontwikkelen die ze willen zijn, maar blijven ze een dienstverlener voor beroepsopleidingen in opdracht van anderen."

"We dachten in het mbo lang dat wij de handjes leverden en dat de innovatie kwam van het hbo en wo. Maar dat is niet meer zo."

INEKE VAN DER LINDEN

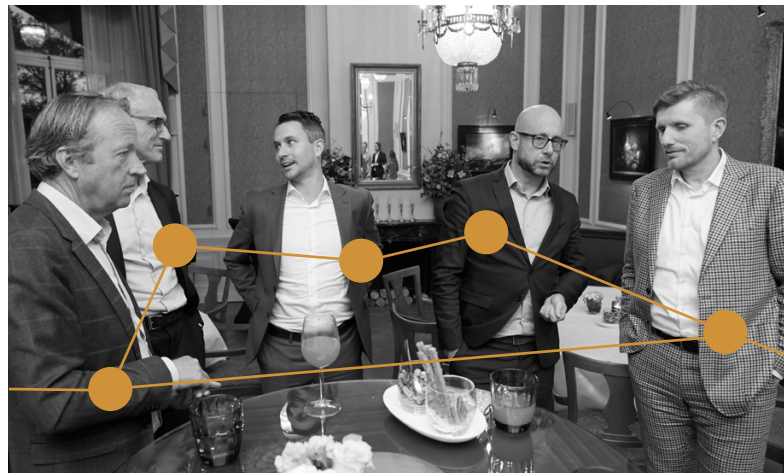
voorzitter college van bestuur ROC TOP

"Als de mbo-sector geen eigen, sterke agenda maakt, dan wordt het nooit het kenniscentrum dat het wil zijn."

MARC VAN DER MEER

bijzonder hoogleraar Onderwijsarbeidsmarkt, Tilburg University

GEMEENSCHAPPELIJKE VISIE

Marc van der Meer ziet een aantal oplossingen om te komen tot publieke waardecreatie in dergelijke Centra voor beroepsonderwijs en innovatie: zoals het onderwijs meer in reflexieve zin verbinden met het bedrijfsleven en de gemeenten ("van elkaar weten wat er gebeurt en gericht samenwerken"), het als sector maken van een duidelijke agenda op het terrein van onderzoek, innovatie en professionalisering voor verschillende opleidingsniveaus, en een sterkere lobby voeren in Den Haag: "Er is op verschillende terreinen veel te doen." Oege de Jong voelt zich als lid van de MBO Raad aangesproken: "Er is nu inderdaad geen gemeenschappelijke visie, ieder trekt zijn eigen plan. We kunnen als sector een grotere vuist maken. Samen een duidelijke agenda opstellen met wat wij als sector belangrijk vinden." Gezina Trouw adviseert om hier docenten bij te betrekken: "Er zijn veel gepassioneerde docenten die zich heel druk maken over de toekomst van het mbo." Ook Dirk Megens, leraar aan het ROC Nijmegen en uitgever (zie ook het artikel elders op deze website) voelt zich aangesproken: "Ik word hier wel door getriggerd, krijg zin om als docent meer de koers van het mbo te bepalen."

INNOVATIE

Het beroepsonderwijs lijkt in een nieuwe fase te zijn beland, waarin het des te belangrijker is om een eigen agenda en koers te bepalen. Ineke van der Linden: "We dachten in het mbo lang dat wij de handjes leverden en dat de innovatie kwam van het hbo en wo. Maar dat is niet meer zo. Het verschil tussen laag- en hoogopgeleid vervaagt en innovatie trekt zich niets aan van opleidingsniveau." De sector is zich ervan bewust dat het anders moet, zegt ze, maar weet nog niet goed hoe: "We hebben veel bereikt als beroepsonderwijs, internationaal staan we goed bekend. We willen veranderen, maar we willen niet het kind met het badwater weggooien. Je zou kunnen stellen dat we bezig zijn met de emancipatie van het mbo."

NIEUWE WERKELIJKHEID

De tijd lijkt rijp om als sector echt te gaan nadenken over de toekomst en gezamenlijk een ambitie en agenda te bepalen, zo stellen de aanwezigen. Maar hoe? Laurent de Vries, vanaf 1 januari 2020 bestuurder bij het Summa College en nu nog zorgbestuurder, pleit voor het "samen creëren van een nieuwe werkelijkheid". Hij trekt een parallel met de zorg: "De zorg zit vol wet- en regelgeving en financieringsuitdagingen die samenwerking lastig maken, daar is het onderwijs niet anders in. Toch lukt het om samenwerkingsverbanden aan te gaan. Dat lukt als alle partijen niet vanuit

hun eigen werkelijkheid redeneren, maar samen een nieuwe werkelijkheid creëren die past bij hun gezamenlijke maatschappelijke opdracht." Hij ziet voor het mbo de meeste potentie in een samenwerking met het sociaal domein. "Want daar is de maatschappelijke meerwaarde heel helder." En: laat het verhaal vertellen door een buitenstaander, niet door de sector zelf: "Het meest succesvolle verhaal uit de verpleeghuiszorg is dat van het initiatief van Hugo Borst. Daarvoor was het niemand gelukt om extra geld voor de zorg los te krijgen, nu lukte het wel."

"Sluit coalities die de maatschappelijke meerwaarde van het mbo helder maken."

LAURENT DE VRIES

bestuursvoorzitter Viattence en vanaf 1 januari 2020 bestuurder Summa College

EIGEN KOERS

De oproep tijdens de Transformatie Dialoog is helder: de sector moet veel duidelijker haar eigen agenda bepalen. Peter van Mulkom: "Ook omdat, als we dat niet doen, anderen voor ons gaan beslissen. Dat geldt al op het niveau van een school: als wij niet onze eigen koers bepalen, dan gaat iedereen zich ermee bemoeien omdat we zo'n diverse opgave hebben." Maatschappelijke relevantie is de sleutelvraag voor een heldere koers, zegt Gert Simons, directeur CACI: "Wat wil je als beroepsonderwijs betekenen?" De MBO Raad lijkt het aangewezen orgaan om het gesprek hierover

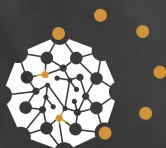
te voeren. Oege de Jong: "Het zou mooi zijn als we dat net zo eerlijk en ongezoeten kunnen doen als we hier aan tafel hebben gedaan." Susanne Zuurendonk, manager Professional Services bij CACI, besluit: "Ik heb tijdens deze dialoog veel passie gehoord, maar ook hoe complex het werkveld van het mbo is. Gezamenlijk een nieuw doel, een nieuwe werkelijkheid creëren lijkt mij een goede weg. Ik heb wel het gevoel dat we nog lang niet klaar zijn, de dialoog van vanavond verdient een vervolg."

"De dialoog
van vanavond
verdient een vervolg."

ORGANISATIE:

BLOMMESTEIN
GROEP

CACI